

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2015 m. gegužės 7 d.¹

Byla C-216/14

**Baudžiamasis procesas
prieš
Gavril Covaci**

(Amtsgericht Laufen (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Direktyva 2010/64/ES — Teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese — Galimybė pateikti skundą dėl nuosprendžio kita nei proceso kalba — Direktyva 2012/13/ES — Teisė į informaciją baudžiamajame procese — Nuosprendžio įteikimas įgaliotajam asmeniui ir išsiuntimas kaltinamajam paprastu paštu — Skundo dėl nuosprendžio pateikimo terminas, kurio eiga prasideda nuo nuosprendžio įteikimo įgaliotajam asmeniui dienos“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui progą pirmą kartą išaiškinti dvi direktyvas, priimtas remiantis SESV 82 straipsnio 2 dalimi. Ši nuostata sudaro teisinį pagrindą priimti minimalias taisykles, skirtas nuosprendžių ir teismo sprendimų tarpusavio pripažinimui ir policijos ir teisminei bendradarbiavimui tarpvalstybinio pobūdžio baudžiamosiose bylose palengvinti. Pirmiausia pagal SESV 82 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktą Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba gali priimti minimalias taisykles, susijusias su asmenų teisėmis vykstant baudžiamajam procesui.
2. Dvi direktyvos, kurias prašoma išaiškinti, – tai 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese² ir 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese³.
3. Pirmasis klausimas suteikia Teisingumo Teismui galimybę patikslinti teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas apimtį, kai skundas dėl teismo baudžiamojo įsakymo pateikiamas kita nei proceso kalba.
4. Antruoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar Vokietijos teisės normos, kuriomis nustatytas toks įteikimo mechanizmas, pagal kurį teismo baudžiamais įsakymas įteikiamas įgaliotajam asmeniui, o šis išsiunčia jį kaltinamajam paprastu paštu⁴, atitinka Direktyvoje 2012/13 nustatytus reikalavimus, pirmiausia teisę į informaciją apie kaltinimus, įtvirtintą šios direktyvos 6 straipsnyje.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 280, p. 1.

3 — OL L 142, p. 1.

4 — Toliau išdėstytuose argumentuose vartojama kaltinamojo sąvoka apima asmenis, dėl kurių priimtas apkaltinamasis nuosprendis ir kurie gali dėl jo pateikti skundą.

I – Teisinis pagrindas

A – Sąjungos teisė

1. Direktyva 2010/64

5. Direktyvoje 2010/64 įtvirtinta teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas vykstant baudžiamajam procesui. Ši direktyva – tai pirmoji Europos Sąjungoje priimta priemonė, kuria siekiama sustiprinti įtariamojo ar kaltinamojo baudžiamajame procese procesines teises nustatant minimalias taisykles pagal SESV 82 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktą.

6. Šios direktyvos 14, 17 ir 33 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(14) Asmenų, kurie nekalba ar nesupranta procese vartojamos kalbos [nekalba procese vartojama kalba ar jos nesupranta], teisė gauti vertimo žodžiu ir raštu paslaugas yra nustatyta [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁵] 6 straipsnyje, kaip išaiškinta Europos žmogaus teisių teismo praktikoje. Ši direktyva sudaro palankesnes sąlygas taikyti tą teisę praktikoje. Tuo tikslu šia direktyva siekiama užtikrinti įtariamojo ar kaltinamojo teisę į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, kad būtų apsaugota tų asmenų teisė į teisingą procesą.

<...>

(17) Šia direktyva turėtų būti užtikrinta, kad būtų teikiama nemokama ir adekvati lingvistinė [kalbinė] pagalba, kurios dėka [siekiant, kad] įtariamieji ir kaltinamieji, nekalbantys baudžiamąjo proceso kalba ar jos nesuprantantys, galėtų visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą ir užtikrinančia teisingą procesą [ir kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas].

<...>

(33) Šios direktyvos nuostatos, kurios atitinka EŽTK arba [Europos Sąjungos pagrindinių teisių] [c]hartijoje⁶ garantuojamas teises, turėtų būti aiškinamos ir įgyvendinamos nuosekliai su tomis teisėmis, atsižvelgiant į tai, kaip jos išaiškintos atitinkamoje Europos žmogaus teisių teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje.“

7. Direktyvos 2010/64 1 straipsnis „Dalykas ir taikymo sritis“ suformuluotas taip:

„1. Šia direktyva nustatomos taisyklės, susijusios su teise į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese ir Europos arešto orderio vykdymo procese.

2. 1 dalyje nurodyta teisė taikoma asmenims nuo tada, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos, atsiųsdamos oficialų pranešimą ar kitaip praneša jiems, kad jie įtariamai arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, iki proceso pabaigos, tai yra iki galutinio klausimo, ar jie padarę nusikalstamą veiką, išsprendimo, įskaitant, jei taikoma, bausmės paskyrimą ir su bet koku apeliaciniu skundu susijusio sprendimo priėmimą.

<...>“

5 – Toliau – EŽTK.

6 – Toliau – Chartija.

8. Šios direktyvos 2 straipsnyje „Teisė į vertimo žodžiu paslaugas“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems ar kaltinamiesiems, kurie nekalba atitinkamo baudžiamojo proceso kalba arba jos nesupranta, būtų nedelsiant verčiama žodžiu baudžiamojo proceso metu ikiteisminio tyrimo ir teisminėse institucijose, įskaitant per policijos apklausą, visus teismo posėdžius ir visus būtinus tarpinius posėdžius.

2. Valstybės narės užtikrina, kad, jeigu tai būtina teisingam procesui apsaugoti [užtikrinti], įtariamųjų ar kaltinamųjų asmenų ir jų gynėjo bendravimas, tiesiogiai susijęs su bet kokia proceso metu atlikta apklausa ar posėdžiu davimu arba [ar posėdžiu arba] su skundo įteikimu ar kitais procesiniais reikalavimais, būtų verčiamas žodžiu.

<...>

8. Vertimo žodžiu paslaugos, teikiamos remiantis šio straipsnio nuostatomis, turi būti pakankamai kokybiškos, kad būtų užtikrintas teisingas procesas, ypač užtikrinant, kad įtariamieji ar kaltinamieji būtų supažindinti su jiems iškelta byla [pareikštais kaltinimais] ir galėtų pasinaudoti teise į gynybą.“

9. Minėtos direktyvos 3 straipsnis „Teisė gauti esminių dokumentų vertimą raštu“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, kurie nesupranta atitinkamo baudžiamojo proceso kalbos, per protingą laikotarpį būtų raštu išversti visi esminiai dokumentai, siekiant užtikrinti, kad jie galėtų pasinaudoti teise į gynybą ir apsaugoti teisingą procesą.

2. Esminiams dokumentams priskiriami visi sprendimai, kuriais asmeniui atimama laisvė, visi kaltinimai arba kaltinamieji aktai ir visi teismo sprendimai.

3. Kompetentingos valdžios institucijos kiekvienu atskiru atveju nusprendžia, ar bet kuris kitas dokumentas yra esminis. Įtariamieji arba kaltinamieji arba jų gynėjas gali tuo tikslu pateikti motyvuotą prašymą.

<...>“

2. Direktyva 2012/13

10. Direktyva 2012/13 – tai antroji priemonė, priimta siekiant sustiprinti įtariamojo ar kaltinamojo procesines teises vykstant baudžiamajam procesui Sąjungoje. Šioje direktyvoje įtvirtinta teisė į informaciją baudžiamajame procese.

11. Šios direktyvos 27, 28, 40 ir 41 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(27) asmeniui, įtariamam arba kaltinamam įvykdžius nusikalstamą veiką, turėtų būti suteikiama visa informacija apie kaltinimus, kuri jam reikalinga pasiruošti gynybai ir kuri užtikrina teisingą teismo procesą;

(28) informacija, kuri suteikiama įtariamajam arba kaltinamajam apie nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jis yra įtariamasis arba kaltinamas, turėtų būti suteikiama nedelsiant ir ne vėliau kaip prieš pirmąją oficialią įtariamojo arba kaltinamojo apklausą policijoje arba kitoje kompetentingoje valdžios institucijoje ir nedarant įtakos vykstančių tyrimų eigai. Su nusikalstama veika susijusių faktų aprašymas, įskaitant, kai tai yra žinoma, nusikalstamos veikos įvykdymo laiką ir vietą, taip pat galimą inkriminuojamos nusikalstamos veikos teisinį kvalifikavimą, turėtų būti suteiktas kuo išsamiau ir susietas su tuo baudžiamojo proceso etapu, kuriuo šis aprašymas teikiamas, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas ir veiksmingai pasinaudota teise į gynybą;

<...>

- (40) šia direktyva nustatomi minimalūs reikalavimai. Valstybės narės gali suteikti daugiau teisių, nei nustatyta šioje direktyvoje, siekdamos užtikrinti aukštesnio lygio apsaugą taip pat tais atvejais, kurie nėra konkrečiai numatyti šioje direktyvoje. Apsaugos lygis niekada neturėtų būti žemesnis nei numatyta pagal EŽTK nustatytus standartus, kurie yra išaiškinti Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje;(41) šia direktyva paisoma Chartija pripažįstamų pagrindinių teisių ir principų. Šia direktyva visų pirma siekiama puoselėti teisę į laisvę, teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir teisę į gynybą. Ji turėtų būti atitinkamai įgyvendinama“.

12. Minėtos direktyvos 1 straipsnyje jos dalykas apibrėžtas taip:

„Šia direktyva nustatomos taisyklės, susijusios su įtariamųjų ar kaltinamųjų teise į informaciją apie jų teises baudžiamajame procese ir apie jiems pareikštus kaltinimus. <...>“

13. Direktyvos 2012/13 2 straipsnio 1 dalyje jos taikymo sritis apribojama taip:

„Ši direktyva taikoma nuo momento, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos praneša asmenims, kad jie įtariamai arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, iki proceso pabaigos, t. y. iki bus galutinai išspręstas klausimas, ar įtariamasis arba kaltinamasis įvykdė nusikalstamą veiką, įskaitant, jei taikoma, nuteisimą ir sprendimo dėl apeliacinio skundo priėmimą.“

14. Šios direktyvos 3 straipsnyje teisė į informaciją apie savo teises apibrėžiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems nedelsiant būtų pateikta informacija bent apie šias pagal nacionalinę teisę taikomas procesines teises, kad tomis teisėmis būtų galima veiksmingai pasinaudoti:

<...>

- c) teisę būti informuotam apie kaltinimus pagal 6 straipsnį;

<...>“

15. Pagal minėtos direktyvos 6 straipsnį „Teisė į informaciją apie kaltinimus“:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems būtų pateikta informacija apie nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jie yra įtariamai arba kaltinami. Ta informacija suteikiama nedelsiant ir yra tiek išsami, kiek tai yra būtina užtikrinti teisingą procesą ir veiksmingą naudojimąsi teise į gynybą.

<...>

3. Valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip iki kaltinimų esmės perdavimo teismui būtų suteikta išsami informacija apie kaltinimą, įskaitant nusikalstamos veikos pobūdį ir teisinį kvalifikavimą bei kaltinamųjų dalyvavimo vykdant tą nusikalstamą veiką pobūdį.

<...>“

B – Vokietijos teisė

16. Teismų santvarkos įstatymo (*Gerichtsverfassungsgesetz*, toliau – GVG) 184 straipsnyje nustatyta, kad teismo procesas vyksta vokiečių kalba.

17. GVG 187 straipsnyje, iš dalies pakeistame perkėlus į nacionalinę teisę direktyvas 2010/64 ir 2012/13, nustatyta:

„1) Kaltinamajam arba nuteistajam, kuris nemoka vokiečių kalbos arba turi klausos ar kalbos negalią, teismas paskiria vertėją žodžiu arba raštu, jeigu to reikia jo procesinėms teisėms įgyvendinti. Teismas kaltinamąjį jo suprantama kalba informuoja apie tai, kad šis per visą baudžiamąjį procesą gali neatlygintinai naudotis vertėjo žodžiu arba raštu paslaugomis.

2) Įgyvendinant kaltinamojo, kuris nemoka vokiečių kalbos, procesines teises, paprastai reikia raštu išversti nurodymus dėl laisvės apribojimo ir kaltinamuosius aktus, teismo baudžiamuosius įsakymus ir neįsiteisėjusius nuosprendžius. <...>

<...>“

18. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso (*Strafprozessordnung*, toliau – *StPO*) 132 straipsnio 1 dalį asmenys, įgalioti priimti įteiktinus dokumentus, paskiriami taip:

„Jei kaltinamasis, kuris rimtai įtariamas nusikalstama veika, šio įstatymo galiojimo teritorijoje neturi nuolatinės ar laikinos gyvenamosios vietos, tačiau neįvykdytos suėmimo skyrimo sąlygos, siekiant užtikrinti baudžiamojo proceso eigą kaltinamajam gali būti nurodyta:

1. sumokėti tinkamo dydžio užstatą už tikėtiną piniginę baudą ir proceso išlaidas ir
2. įgalioti kompetentingo teismo veiklos teritorijoje gyvenantį asmenį priimti įteiktinus dokumentus.“

19. *StPO* 410 straipsnis, kuriame reglamentuojamas prieštaravimas dėl teismo baudžiamojo įsakymo, suformuluotas taip:

„1) Įtariamasis per dvi savaites nuo teismo baudžiamojo įsakymo įteikimo gali šį įsakymą priėmusiam teismui raštu arba kanceliarijoje užprotokoluojant pateikti prieštaravimą dėl šio įsakymo. <...>

<...>

3) Jei per nustatytą terminą prieštaravimas dėl teismo baudžiamojo įsakymo nepateikiamas, šis įsakymas įgyja įsiteisėjusio nuosprendžio galią.“

II – Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20. 2014 m. sausio 25 d. Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje policijos pareigūnams atlikus patikrinimą buvo nustatyta, kad Rumunijos pilietis G. Covaci vairavo transporto priemonę neturėdamas galiojančios privalomojo vairuotojų civilinės atsakomybės draudimo sutarties ir kad pateiktas draudimo liudijimas (žalioji kortelė) buvo suklastotas.

21. Padedant vertėjui G. Covaci dėl šių aplinkybių buvo apklaustas policijoje.

22. Policijoje G. Covaci, Vokietijos įstatymo galiojimo teritorijoje neturintis nuolatinės ar laikinos gyvenamosios vietos, trims *Amtsgericht Laufen* (Laufeno apylinkės teismas (Vokietija)) pareigūnams suteikė neatšaukiamą rašytinį rumunų kalba suformuluotą įgaliojimą priimti dokumentus. Šiame įgaliojime buvo nurodyta, kad visi teismo dokumentai bus įteikiami minėtiems įgaliotiniams, o apskundimo terminų eiga prasideda nuo dokumentų įteikimo įgaliotiniams dienos.

23. Užbaigusi tyrimą *Staatsanwaltschaft Traunstein* (Traunšteino prokuratūra (Vokietija)) 2014 m. kovo 18 d. paprašė *Amtsgericht Laufen* dėl G. Covaci priimti teismo baudžiamąjį įsakymą dėl visų padarytų baudžiamųjų nusižengimų, kad būtų galima skirti baudą.

24. Teismo baudžiamasis įsakymas – tai supaprastintas baudžiamasis procesas, leidžiantis vienašališkai skirti baudą, be žodinės proceso dalies. Šis įsakymas, kurį prokuratūros prašymu priima teismas dėl nedidelių baudžiamųjų nusižengimų, kai nereikalaujama, kad kaltinamasis atvyktų į teismą, yra laikinasis sprendimas. Jis įgyja *res judicata* galią praėjus dviejų savaitių terminui prieštaravimui pateikti, kuris pradedamas skaičiuoti nuo minėto įsakymo įteikimo, prireikus – kaltinamojo įgaliotiems asmenims, dienos. Prieštaravimas gali būti per nurodytą terminą pateiktas raštu arba kanceliarijoje užprotokoluojant ir dėl jo surengiamas teismo posėdis.

25. Savo prašyme *Staatsanwaltschaft Traunstein* pareikalavo, kad teismo baudžiamasis įsakymas būtų įteiktas kaltinamajam per jo įgaliotus asmenis ir kad galimos rašytinės pastabos, įskaitant skundo dėl šio įsakymo pateikimą, būtų surašytos vokiečių kalba.

26. Gavus prašymą išduoti teismo baudžiamąjį įsakymą, *Amtsgericht Laufen* kyla klausimas dėl *Staatsanwaltschaft Traunstein* reikalavimų suderinamumo su direktyvomis 2010/64 ir 2012/13. Viena vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl to, ar pareiga skundą dėl teismo baudžiamąjo įsakymo pateikti vokiečių kalba, nustatyta GVG 184 straipsnyje, atitinka Direktyvos 2010/64 nuostatas, pagal kurias vykstant baudžiamajam procesui kaltinamiesiems numatyta nemokama kalbinė pagalba. Kita vertus, šis teismas abejoja dėl to, ar teismo baudžiamąjo įsakymo įteikimo per įgaliotąjį asmenį procedūra, kai šis, gavęs tokį įsakymą, išsiunčia jį kaltinamajam paprastu paštu, suderinama su Direktyva 2012/13, pirmiausia su teise į informaciją apie kaltinimus.

27. Todėl *Amtsgericht Laufen* nusprendė sustabdyti bylos dėl baudžiamąjo įsakymo priėmimo nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Direktyvos 2010/64 <...> 1 straipsnio 2 dalis ir 2 straipsnio 1 ir 8 dalys aiškintinos taip, kad joms prieštarauja teismo nurodymas, pagal kurį taikant [GVG] 184 straipsnį reikalaujama, kad kaltinamieji skundus veiksmingai pateiktų tik teismo proceso kalba, šiuo atveju – vokiečių kalba?
2. Ar Direktyvos 2012/13 2 straipsnis, 3 straipsnio 1 dalies c punktas ir 6 straipsnio 1 ir 3 dalys aiškintini kaip neleidžiantys įpareigoti kaltinamojo paskirti įgaliotinį įteikiamiems dokumentams priimti, jeigu apskundimo termino eiga prasideda jau nuo dokumentų įteikimo įgaliotiniui, ir galiausiai neturi reikšmės, ar kaltinamasis apskritai žino apie kaltinimą“

III – Vertinimas

A – Pirminės pastabos

28. Direktyvos, priimtose remiantis SESV 82 straipsniu, aiškintinos atsižvelgiant į laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pirmiausia – teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, tikslus.

29. Pagal SESV 82 straipsnio 1 dalį teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose grindžiamas nuosprendžių ir teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principu. Iš SESV 82 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punkto taip pat matyti, kad nuosprendžių ir teismo sprendimų tarpusavio pripažinimui bei policijos ir teismiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose palengvinti Sąjungos teisės aktų leidėjas gali nustatyti minimalias taisykles, susijusias su asmenų teisėmis baudžiamajame procese.

30. Akivaizdu, kad šios vadinamosios „minimalios“, bet faktiškai pagrindiniais principais, susijusiais pirmiausia su teise į gynybą ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą paisymu, nuo kurių valstybės narės negali nukrypti, pagrįstos taisyklės skirtos kurti arba stiprinti tarpusavio pasitikėjimui, kuriuo grindžiamas tarpusavio pripažinimo principas, o jis savo ruožtu yra kertinis laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės struktūros akmuo.

31. Dėl šių vadinamųjų „minimalių“ taisyklių ir apskritai dėl direktyvose, kuriose jos nustatytos, vartojamų sąvokų aiškinimo norėčiau pažymėti tris dalykus.

32. Pirma, sąvoka „minimalios taisyklės“ – nors, mano manymu, tiksliau būtų sakyti „imperatyvios taisyklės“ – neturi būti aiškinama, o taip pernelyg dažnai ir ne be slaptų minčių daroma, siaurai, kaip reiškianti nelabai svarbias taisykles. Kaip minėta, faktiškai kalbama apie privalomąjį procesinių principų pagrindą, užtikrinantį pagrindinių teisių, kurios yra bendrų vertybių, darančių Sąjungą teisinės valstybės principu pagrįsta sistema, pamatas, įgyvendinimą ir paisymą.

33. Antra, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, remiantis SESV 82 straipsnio 2 dalimi nustatytas taisykles reikia aiškinti taip, kad būtų galima užtikrinti visišką jų veiksmingumą, nes pagal tokį aiškinimą, kuriuo sustiprinama teisių apsauga, kartu sustiprinamas tarpusavio pasitikėjimas, taigi palengvinamas ir tarpusavio pripažinimas. Šių taisyklių taikymo srities apribojimas pažodžiui aiškinant tekstus gali trukdyti tarpusavio pripažinimo veikimą, taigi ir kurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę.

34. Trečia, dėl Sąjungos teisės aktų leidėjui tenkančios pareigos, primintos SESV 82 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos paskutiniame sakinyje, atsižvelgti į valstybių narių teises tradicijas ir sistemas, negali būti nustatyta viena proceso sistema. Vis dėlto taikant šias skirtingas valstybių proceso sistemas turi būti laikomasi minėtų principų, antraip jie taps negaliojantys. Kontrolę šiuo klausimu pirmiausia turi vykdyti nacionaliniai teismai, kurie, jei patiria sunkumų, turi galimybę kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad baudžiamosios teisės klausimai, pirmiausia siaurąja prasme, priklauso nacionalinių teismų jurisdikcijai ir kad pagal valstybių narių konstitucines tradicijas bendrosios kompetencijos teismams tenka asmeninių laisvių sergėtojo vaidmuo.

35. Aptariamoms direktyvoms pagal jų dalyką ir nuostatas, paaiškintas jų konstatuojamosiose dalyse, neginčijamai patenka į SESV 82 straipsnio taikymo sritį, taigi joms taikytinas pirmiau aprašytas išaiškinimo metodas, kurį naudoti siūlau Teisingumo Teismui.

B – Dėl pirmojo klausimo

36. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo nuspręsti, ar Direktyvos 2010/64 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 ir 8 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiama asmeniui, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas ir kuris nemoka šį įsakymą priėmusio teismo proceso kalbos, neleisti pateikti skundo dėl šio įsakymo savo gimtąja kalba.

37. Pirmiausia reikia išsklaidyti bet kokią daugiaprasmiškumą, kuris galėtų kilti dėl pirmojo klausimo formuluotės, atsižvelgiant į valstybių narių diskreciją nustatyti proceso kalbą.

38. Direktyva 2010/64 nesiekia ir nelemia to, kad būtų ribojama valstybių narių diskrecija pasirinkti proceso kalbą, t. y. kalbą, kuria surašomi aktai ir procesiniai dokumentai ir kuria kalbama teisminėse institucijose. Šia direktyva, priešingai, siekiama išlaikyti šią diskreciją, kartu derinant ją su asmens, kuris įtariamasis padaręs baudžiamąjį nusizengimą arba tuo kaltinamas, teisių apsauga ir užtikrinant jo teisę gauti nemokamą tinkamą kalbinę pagalbą, jeigu jis nekalba proceso kalba arba jos nesupranta⁷.

39. Todėl GVG 184 straipsnio nuostatos, pagal kurias reikalaujama paisyti to, kad vokiečių kalba yra proceso kalba, neprieštarauja Direktyvai 2010/64⁸.

40. Tačiau įtariamasis ar kaltinamasis faktiškai negali kalbėti kalba, kurios nemoka. Tam, kad jis veiksmingai dalyvautų baudžiamajame procese ir galėtų pasinaudoti teise į gynybą, būtina vertėjo žodžiu arba raštu pagalba. Be to, būtent taip buvo šiuo atveju policijos tyrimo etape, kai G. Covaci per apklausą policijoje naudojosi vertėjo žodžiu paslaugomis.

41. Ši kalbinio pobūdžio kliūtis išlieka per visa procesą. Taigi, kai pateikiamas skundas dėl teismo sprendimo, negalima apsieiti be vertimo žodžiu arba raštu paslaugų, siekiant, kad valia pateikti prieštaravimą, išreikšta kalba, kurią kaltinamasis moka, būtų perteikta proceso kalba.

42. Pirmiausia pabrėžtina, kad, kitaip, nei būtų galima spręsti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kaip matyti iš Vokietijos vyriausybės pastabų, pagal Vokietijos teisę kaltinamasis, kaip antai G. Covaci, atrodo, gali pateikti prieštaravimą dėl teismo baudžiamąjo įsakymo kalba, kurią jis moka. Be to, pagal šią teisę, būtent pagal GVG 187 straipsnį, kaltinamajam, atrodo, užtikrinama atitinkama kalbinė pagalba, kad toks skundas būtų išverstas į proceso kalbą.

43. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar Vokietijos teisė neprieštarauja atitinkamoms Direktyvos 2010/64 nuostatomis, atsižvelgdamas į tai, kas bus išdėstyta toliau.

44. Direktyvoje 2010/64 įtvirtinta teisė gauti nemokamą tinkamą kalbinę pagalbą siekiant, kad įtariamieji ir kaltinamieji, kurie nekalba baudžiamąjo proceso kalba arba jos nesupranta, galėtų visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą ir kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas. Kaip teisingai pažymi Vokietijos vyriausybė, reikia išsiaiškinti, ar ši kalbinė pagalba taikytina skundo pateikimo atveju⁹. Kalbant konkrečiau, reikia nustatyti, ar tokiu atveju vertimo raštu arba žodžiu paslaugų teikimo išlaidas turi padengti gynyba, kai ji įpareigojama pateikti skundą vokiečių kalba, ar kaltintojas, kai gynybai leidžiama pateikti skundą kita nei proceso kalba.

45. Manau, kad šiame etape patikslintina, jog mano siūlomas atsakymas negali apsiriboti teismo baudžiamuoju įsakymu. Iš tikrųjų kaltinamojo kalbos ir proceso kalbos priešprieša ir būtinybė ją panaikinti – tai klausimai, susiję ne vien su šia supaprastinto proceso forma.

46. Tiesa, supaprastintas baudžiamasis procesas, kurio forma yra teismo baudžiamasis įsakymas, pasižymi tam tikromis ypatybėmis naudojimosi teise į gynybą atžvilgiu. Jei kaltinamasis nedalyvauja teismo posėdyje, iš jo atimama bet kokia galimybė teisme išdėstyti savąją faktinių aplinkybių versiją prieš pateikiant skundą dėl teismo baudžiamąjo įsakymo, kuris dėl jo priimtas. Šią teismo baudžiamąjo

7 — Žr. minėtos direktyvos 17 konstatuojamąją dalį.

8 — Tokią išvadą, mano manymu, patvirtina Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291), kuriame Teisingumo Teismas apskritai nurodė, kad „pagal ESS 3 straipsnio 3 dalies ketvirtą pastraipą ir [C]hartijos 22 straipsnį Sąjunga gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę“ (86 punktas) ir kad „pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga taip pat gerbia valstybių narių nacionalinį savitumą, kurio dalis yra valstybinės kalbos apsauga“ (ten pat).

9 — Vokietijos vyriausybės rašytinių pastabų 24 ir 29 punktai.

įsakymo ypatybę pabrėžė Europos Komisija, teigdama, kad nesant teismo posėdžio kaltinamasis netenka galimybės pasinaudoti savo teise į vertimo žodžiu paslaugas, todėl tik galimybė pateikti skundą kalba, kurią jis moka, jam leidžia vėliau ginti savo poziciją teisme, per posėdį naudojantis vertėjo žodžiu paslaugomis¹⁰.

47. Norėčiau nepritarti Komisijos nurodytiems argumentams. Iš tikrųjų požiūris, pagal kurį skundas dėl teismo baudžiamojo įsakymo laikytinas priemone per posėdį pasinaudoti teise į vertimo žodžiu paslaugas, būtų per siauras. Viena vertus, teisės į vertimo žodžiu paslaugas, kuri užtikrinama pagal Direktyvą 2010/64, taikymo sritis apima gerokai daugiau nei vien teismo posėdį. Kita vertus, priešingai, nei, atrodo, mano Komisija, teismo posėdis – tai ne vienintelis etapas, leidžiantis užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą. Procesinėmis teisėmis naudojama per visą baudžiamąjį procesą. Kadangi skundo pateikimas yra savarankiškas proceso etapas, mano manymu, neteisinga apskundimą teismine tvarka laikyti priemone per posėdį pasinaudoti teise į gynybą, o ne savaime priemone kaltinamajam naudotis teisėmis, kurias jis turi viso proceso metu.

48. Taigi, mano manymu, svarbiausia nagrinėti pirmąjį klausimą laikantis plataus požiūrio ir nustatyti, ar kaltinamasis skundo pateikimo atveju per visą – supaprastintą ar įprastinę – baudžiamąjį procesą gali nemokamai naudotis vertėjo žodžiu arba raštu paslaugomis. Šiuo atžvilgiu tai, ar kaltinamasis jau naudojosi vertėjo žodžiu arba raštu pagalba per posėdį, įvykusį iki skundo pateikimo, neturi reikšmės.

49. Dokumentas, kuriuo pateikiamas skundas, kaip antai prieštaravimas dėl teismo baudžiamojo įsakymo, aptariamame pagrindinėje byloje, ypatingas tuo, kad tai baudžiamojo proceso dokumentas, kurį parengia kaltinamasis ir jį adresuoja kompetentingoms teisinėms institucijoms, o ne dokumentas, kurį parengia šios institucijos ir jį adresuoja kaltinamajam. Taigi siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą reikia nustatyti, kiek teisė gauti kalbinę pagalbą taikytina kalbant apie šios rūšies dokumentus.

50. Direktyvos 2010/64 1 straipsnyje įtvirtinta teisė gauti kalbinę pagalbą vykstant baudžiamajam procesui. Šia direktyva pirmiausia apsaugoma, viena vertus, teisė į vertimo žodžiu paslaugas ir, kita vertus, teisė į vertimo raštu paslaugas, kiekvienai šių teisių skiriant atskirą straipsnį, kad būtų sustiprinta jų apsauga¹¹. Be to, šis požiūris skiriasi nuo to, kurio laikomasi EŽTK, nes jos 6 straipsnio 3 dalies e punktą skirtas teisėi į vertimo žodžiu paslaugas, tačiau pažymėtina, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas išplėtė šios teisės taikymo sritį, įtraukdamas į ją kai kurių procesinių dokumentų vertimą¹².

51. Mano manymu, neabejotina, kad dokumentas, kuriuo pateikiamas skundas, patenka į Direktyvos 2010/64 taikymo sritį, kuri Sąjungos teisės aktų leidėjo valia yra labai plati, t. y. apimanti visą baudžiamąjį procesą.

52. Reikia pabrėžti, kad pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas „taikoma asmenims nuo tada, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos <...> praneša jiems, kad jie įtariamai arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, *iki proceso pabaigos*, tai yra iki galutinio klausimo, ar jie padarę nusikalstamą veiką, išsprendimo, įskaitant, jei taikoma, bausmės paskyrimą ir su bet koku apeliaciniu skundu susijusio sprendimo priėmimą“¹³.

53. Kaip minėta, Direktyvoje 2010/64 teisė į kalbinę pagalbą sudaro dvi viena kitą papildančios teisės: teisė į vertimo žodžiu paslaugas, nustatyta šios direktyvos 2 straipsnyje, ir teisė gauti esminių dokumentų vertimą raštu, apibrėžta šios direktyvos 3 straipsnyje.

10 — Komisijos rašytinių pastabų 44 ir paskesni punktai.

11 — Žr. S. Monjean-Decaudin „La traduction du droit dans la procédure judiciaire – Contribution à l'étude de la linguistique juridique“, Paryžius, Dalloz, 2012, 149 ir paskesni puslapiai.

12 — Žr. 1978 m. lapkričio 28 d. Sprendimo *Luedicke, Belkacem ir Koç prieš Vokietiją*, A serija, Nr. 29, 48 punktą.

13 — Išskirta mano.

54. Vienas iš sunkumų, kylančių siekiant atsakyti į nagrinėjamą klausimą, tas, kad reikia nustatyti, kuris iš šių dviejų straipsnių laikytinas reikšminga nuostata esant tokiai situacijai, kaip susiklosčiusioji pagrindinėje byloje. Šis sunkumas lemia tai, kad nors neginčijama, kad teisė pateikti prieštaravimą ar skundą dėl apkaltinamojo nuosprendžio yra pagrindinė teisė į gynybą, vis dėlto kaltinamajam gali būti nesuteikta konkreti galimybė pasinaudoti šia teise, o tai reiškia, kad iš jo atimama galimybė pasinaudoti nacionalinėje teisėje numatyta teisių gynimo priemone. Todėl, kaip minėta pirminėse pastabose, Direktyvos 2010/64 straipsniai aiškintini plačiai, atsižvelgiant į tikslą stiprinti asmenų teises vykstant baudžiamajam procesui. Taigi reikia nustatyti, ar šios direktyvos – kurios spragos nustebins atsižvelgiant į esminį jos nuostatų pobūdį – 2 straipsnis, ar 3 straipsnis tinkamesnis užtikrinti kaltinamojo teisei veiksmingai pasinaudoti nacionalinėje teisėje numatytais teisių gynimo priemonėmis.

55. Kalbant apie dokumentą, kuriuo pateikiamas skundas, mano manymu, reikia atmesti bet kurią teisės į vertimo raštu paslaugas, kuri ginama pagal Direktyvos 2010/64 3 straipsnį, taikymo galimybę šios direktyvos 2 straipsnio taikymo naudai.

56. Pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą kaltinamajam baudžiamajame procese turi būti raštu išversti visi esminiai dokumentai, kad jis galėtų pasinaudoti teise į gynybą. Išskyrus sprendimus, kuriais asmeniui atimama laisvė, kaltinimus ir kaltinamuosius aktus, taip pat teismo sprendimus, aiškiai išvardytus Direktyvos 2010/64 3 straipsnio 2 dalyje, esminius dokumentus, kuriuos būtina išversti raštu, savo nuožiūra apibrėžia kompetentingos institucijos.

57. Dokumentas, kuriuo pateikiamas skundas, žinoma, yra esminis siekiant pasinaudoti teise į gynybą. Tačiau gynyba negali remdamasi minėtos direktyvos 3 straipsniu prašyti, kad šis dokumentas būtų išverstas raštu į proceso kalbą. Iš tikrųjų iš šio straipsnio formuluotės matyti, kad juo reglamentuojamas tik esminių dokumentų vertimas iš proceso kalbos į kaltinamojo suprantamą kalbą. Tai patvirtina aplinkybė, kad Direktyvos 2010/64 3 straipsnio 2 dalyje išvardyti esminiai dokumentai, nors jų sąrašas nėra baigtinis, yra kompetentingos teisminės institucijos priimti dokumentai. Be to, remiantis šios direktyvos 3 straipsnio 4 dalimi galima daryti išvadą, kad raštu verčiant esminius dokumentus pagal šioje direktyvoje nustatytą sistemą pirmiausia siekiama sudaryti galimybę „įtariamiesiems ar kaltinamiesiems žinoti apie jiems iškeltą bylą [kuo yra kaltinami]“.

58. Įtariamieji ar kaltinamieji gali remtis teise gauti esminio dokumento vertimą raštu tik tuo atveju, jei nemoka kalbos, kuria surašytas šis dokumentas. Kai kalbama apie dokumento supratimą, jo prasmės suvokimą, preziumuojama, kad gynyba jį gauna, o ne pateikia. Taigi Direktyvos 2010/64 3 straipsnis reglamentuoja vien kompetentingų teisminių institucijų priimtų dokumentų, kuriuos kaltinamasis turi suprasti, pavyzdžiui, sprendimų, kuriais asmeniui atimama laisvė, ir teismo sprendimų, vertimą.

59. Taigi kalbinės pagalbos klausimą, kiek jis susijęs su kaltinamojo, dėl kurio priimtas nuosprendis, pateiktu skundu, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios direktyvos 2 straipsnį.

60. Direktyvos 2010/64 2 straipsnyje įtvirtinta teisė į vertimo žodžiu paslaugas. Šiame straipsnyje nurodyta, kad įtariamajam ar kaltinamajam, kuris nekalba atitinkamo baudžiamąjo proceso kalba arba jos nesupranta, per visą šį procesą turi būti teikiamos vertimo žodžiu paslaugos. Kitaip nei pagal šios direktyvos 3 straipsnį, pagal jos 2 straipsnį gynyba gali prašyti suteikti kalbinę pagalbą „ne tik tam, kad suprastų, bet ir kad būtų suprasta“.

61. Taigi, jei kaltinamasis negali kalbėti proceso kalba, jis turi teisę į vertimo žodžiu paslaugas, kad jo mintys, išreikštos žodžiu arba raštu kalba, kurią jis moka, arba galbūt ženklų kalba, jeigu jis turi klausos arba kalbos sutrikimų, būtų perteiktos proceso kalba.

62. Todėl Direktyvos 2010/64 2 straipsnis taikytinas tiek gynybai skirtiems pareiškimams ar dokumentams, tiek kompetentingoms teisinėms institucijoms skirtiems gynybos pareiškimams ar dokumentams.

63. Be to, kaip minėta, iš šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies formuluotės aiškiai matyti, kad teisės į kalbinę pagalbą taikymo sritis plati ir kad gynyba gali reikalauti nemokamų vertimo žodžiu paslaugų per visa procesą, taigi ir skundo pateikimo etape.

64. Be to, nors numatyta, kad vertėjo žodžiu pagalba teikiama per posėdžius, Direktyvos 2010/64 2 straipsnio 1 dalies formuluotė patvirtina, kad tokia pagalba galima pasinaudoti ne tik šiame žodiniame baudžiamojo proceso etape. Taigi prašyti suteikti vertimo žodžiu paslaugas galima ir tokiam proceso etape, kurį sudaro skundo dėl nuosprendžio pateikimas.

65. Tokį aiškinimą patvirtina šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies formuluotė, pagal kurią įtariamųjų ar kaltinamųjų ir jų gynėjo bendravimui užtikrinti numatyta nemokama vertėjo žodžiu pagalba.

66. Iš šios nuostatos matyti, kad jei tai būtina teisingam bylos nagrinėjimui užtikrinti, įtariamieji ar kaltinamieji bendraudami su savo gynėju gali naudotis vertėjo žodžiu paslaugomis, kai tai susiję su „skundo įteikimu ar kitais procesiniais reikalavimais“.

67. Nematau jokios priežasties, dėl kurios kaltinamasis, neturintis advokato, negalėtų naudotis vertėjo žodžiu paslaugomis ir siekdamas pateikti skundą dėl nuosprendžio.

68. Teismo baudžiamasis įsakymas, priimamas užbaigiant supaprastintą baudžiamąjį procesą, – tai teismo sprendimas, dėl kurio kaltinamasis, nepadedamas gynėjo, gali jį priėmusiam teismui raštu arba kanceliarijoje užprotokoluojant pareikšti prieštaravimą. Jei G. Covaci būtų kaltinamasis vykstant įprastam baudžiamajam procesui ir jam padėtų advokatas, norėdamas apskūsti dėl jo priimtą nuosprendį jis galėtų naudotis nemokama vertėjo žodžiu pagalba.

69. Mano manymu, naudojimasis teise į nemokamą vertėjo žodžiu pagalbą pateikiant skundą negali būti siejamas su sąlyga turėti advokatą, kartu nedarant didelio poveikio kaltinamojo, kuris nori pats parengti procesinius dokumentus, galimybei pasinaudoti teise į gynybą.

70. Direktyvos 2010/64 tikslas patvirtina aiškinimą, pagal kurį kaltinamasis, nemokantis proceso kalbos, turi galėti pateikti skundą dėl nuosprendžio kalba, kurią jis moka, ir naudotis vertėjo žodžiu pagalba, kad šis skundas būtų išverstas į proceso kalbą.

71. Šiuo atžvilgiu šios direktyvos 17 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, jog šia direktyva turi būti „užtikrinta, kad būtų teikiama nemokama ir adekvati lingvistinė [kalbinė] pagalba, kurios dėka [siekiama, kad] įtariamieji ir kaltinamieji, nekalbantys baudžiamojo proceso kalba ar jos nesuprantantys, galėtų visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą ir užtikrinančia teisingą procesą [kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas]“.

72. Atsižvelgiant į tai pažymėtina, jog tam, kad būtų galima visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą, reikia, kad, viena vertus, kaltinamasis galėtų pateikti skundą dėl nuosprendžio kalba, kurią jis moka, ir, kita vertus, jis galėtų naudotis vertėjo žodžiu pagalba šiam skundui į proceso kalbą išversti. Taigi laikytina, kad rengiant skundą kaltinamojo valia užginčyti dėl jo priimtą nuosprendį išreiškiama išverčiant šį skundą į proceso kalbą.

73. Padedamas vertėjo kaltinamasis gali kompetentingai teisminei institucijai pateikti savo argumentus ir gynybos priemones arba, kaip suformulavo Europos Žmogaus Teisių Teismas, „gintis, pirmiausia pateikdamas teismui savąją įvykių versiją“¹⁴. Pateikdamas skundą dėl nuosprendžio kaltinamasis gali nurodyti priežastis, dėl kurių šis nuosprendis yra ginčytinas. Neleisti kaltinamajam pasinaudoti vertėjo žodžiu pagalba pateikiant tokį skundą reikštų kliudyti jam pasinaudoti teise į gynybą ar net atimti galimybę pasinaudoti šia teise.

74. Per posėdį Prancūzijos vyriausybė pasisakė už tokį aiškinimą, pagal kurį Direktyva 2010/64 nedraudžia valstybei narei reikalauti, kad asmuo pateiktų skundą kompetentingos teisminės institucijos proceso kalba, antraip skundas yra nepriimtinas, su sąlyga, kad ji prieš tai suteikia šiam asmeniui galimybę naudotis vertėjo žodžiu arba raštu pagalba. Toks požiūris, mano manymu, atspindi minimalių taisyklių sąvokos nesupratimą. Iš tikrųjų Prancūzijos vyriausybė grindžia savo samprotavimą argumentu, kad šia direktyva siekiama tik nustatyti minimalias taisykles, taigi aiškina ją siaurai. Tačiau, kaip minėjau pirminėse pastabose, manau, kad toks aiškinimas yra klaidingas. Priešingai, veiksmingesnio teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose tikslas, pasiekiamas stiprinant įtariamųjų ir kaltinamųjų baudžiamajame procese procesines teises, reikalauja Direktyvą 2010/64 aiškinti plačiai, t. y. taip, kad būtų užtikrinama didžiausia suinteresuotųjų asmenų teisės į gynybą apsauga.

75. Taigi, mano nuomone, neabejotina, kad esant tokiai situacijai, kaip susiklosčiusioji pagrindinėje byloje, kai terminas skundui pateikti yra palyginti trumpas – penkiolika dienų, reikia leisti asmeniui, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas, pirma pateikti prieštaravimą dėl šio įsakymo, kad nebūtų praleistas minėtas terminas, o galimybę pasinaudoti vertėjo žodžiu pagalba suteikti tik vėliau, siekiant užtikrinti skundo vertimą į proceso kalbą. Taikant Prancūzijos vyriausybės siūlomą sprendimą, kai vertimo žodžiu paslaugos suteikiamos prieš pateikiant skundą, esant tokiai situacijai, kaip aptariamoji pagrindinėje byloje, gali būti labai sunku pateikti skundą per nustatytą terminą ar net neįmanoma to padaryti. Kyla ir kitas klausimas, t. y. kokia kalba asmuo, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas, turėtų pateikti prašymą suteikti vertimo žodžiu paslaugas, kad galėtų suformuluoti skundą. Per posėdį to paklausta Prancūzijos vyriausybė atsakymo nepateikė.

76. Galiausiai pažymėtina, kad pagal Direktyvą 2010/64 valstybėms narėms paliekama diskrecija pasirinkti, kokia forma gali būti teikiama vertimo žodžiu paslauga, jeigu ji nemokama ir pakankamai kokybiška, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas ir gynyba galėtų pasinaudoti savo teisėmis.

77. Vertėjo žodžiu pagalba gali būti įvairių formų, atsižvelgiant į vykstančio proceso ypatybes. Ji, žinoma, gali būti žodinė, kai vertėjas fiziškai yra atitinkamoje vietoje ir sinchroniškai verčia tai, ką sako gynyba, arba tai, kas sakoma jai. Ji gali būti ženklų formos, pavyzdžiui, kai asmuo turi klausos ar kalbos sutrikimų ir negali išreikšti minčių kalbėdamas. Be to, 2010/64 2 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad tuo atveju, jei vertėjo žodžiu fizinis buvimas nėra būtinas, gali būti naudojamos komunikacinės technologijos, kaip antai vaizdo konferencijos arba telefonas ar internetas. Kalbinė pagalba gali būti ir skundo blanko, išversto arba parengto dviem kalbomis, formos, kaip siūlo Komisija¹⁵. Taigi būtų galima prie paties apkaltinamojo nuosprendžio, kai jis įteikiamas arba nusiunčiamas suinteresuotajam asmeniui, – jis neginčijamai turi būti išverstas ir tam yra aiškus teisinis pagrindas, – pridėti atspausdintą blanką, parengtą šiam asmeniui suprantama kalba, kuri šis turėtų tik užpildyti, jei manytų, kad turi tai padaryti, ir siųsti atgal teismo, kuriam turi būti pateiktas skundas, adresu.

78. Be to, pabrėžtina, kad teisę į vertimo žodžiu paslaugas sudaro ne vien žodinė pagalba asmeniui, nemokančiam proceso kalbos. Šios teisės išraiška gali būti ir gynybos argumentų, išdėstytų dokumente, kaip antai dokumente, kuriuo pateikiamas skundas, vertimas raštu.

14 — Žr. 1989 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Kamasinski prieš Austriją*, A serija, Nr. 168, 74 punktą.

15 — Komisijos rašytinių pastabų 52 punktą.

79. Ir priešingai, kaip aiškiai matyti iš Direktyvos 2010/64 3 straipsnio 7 dalies, esminiai dokumentai gali būti išversti žodžiu.

80. Nagrinėjamu atveju vertėjo žodžiu pagalba pateikiant prieštaravimą dėl teismo baudžiamojo įsakymo gali būti tiek žodinės, tiek rašytinės formos. Pagal *StPO* 410 straipsnio 1 dalį prieštaravimas dėl teismo baudžiamojo įsakymo šį įsakymą priėmusiam teismui gali būti pateikiamas raštu arba užprotokoluojant kanceliarijoje. Mano manymu, nėra jokios abejonės, kad jei vertėjo žodžiu pagalba užtikrinama kompetentingo teismo kanceliarijoje pateikiant skundą žodžiu, tokia pagalba turi būti užtikrinama ir tuo atveju, kai skundas pateikiamas raštu.

81. Taigi darytina išvada, kad Direktyvos 2010/64 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 ir 8 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas nedraudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai aptariamiosios pagrindinėje byloje, kuriomis nustatyta, kad tam tikra kalba šios valstybės narės teismuose vartojama kaip proceso kalba. Tačiau minėtos nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas asmuo, dėl kurio priimtas nuosprendis ir kuris nemoka proceso kalbos, gali pateikti skundą dėl šio nuosprendžio kalba, kurią jis moka, o kompetentingas teismas privalo, paisydamas teisės į vertimo žodžiu paslaugas, kurią pagal šios direktyvos 2 straipsnį turi kaltinamasis, taikyti priemones, kuriomis užtikrinamas šio skundo vertimas į proceso kalbą.

C – Dėl antrojo klausimo

1. Pirminės pastabos

82. Baudžiamajame procese apkaltinamojo nuosprendžio vykdymas reiškia, kad šis nuosprendis yra vykdytinas. Ši sąvoka skiriasi nuo galutinio sprendimo sąvokos esant tam tikroms aplinkybėms, pirmiausia tokioms, kurios nurodytos toliau.

83. Apkaltinamojo nuosprendžio vykdymas reiškia, kad išnaudotos teisių gynimo priemonės (nagrinėjamoje byloje taip nėra) arba kad nuteistasis jomis nepasinaudojo.

84. Antruoju atveju daroma prielaida, kad nuteistasis žinojo apie apkaltinamąjį nuosprendį ir sąmoningai jo neginčijo.

85. Jei suinteresuotasis asmuo dalyvauja skelbiant nuosprendį, jokių kliūčių nėra, ir praėjus skundo pateikimo terminui nuosprendis tampa vykdytinas ir tokiu atveju kartu galutinis.

86. Jei suinteresuotasis asmuo nedalyvauja skelbiant nuosprendį, šiam asmeniui turi būti apie jį pranešta ir nuosprendis tampa vykdytinas tik po to, kai šis asmuo gauna pranešimą ir pasibaigė terminas, per kurį galima pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis ir kurio eiga prasideda nuo šio formalumo įvykdymo momento.

87. Nuteistasis gali ir negauti pranešimo dėl priežasčių, kurios nuo jo priklauso (pavyzdžiui, jeigu jis pasislepia) arba nepriklauso (pavyzdžiui, dėl už pranešimą atsakingų tarnybų klaidos). Vis dėlto ir tokiais atvejais nuosprendis turi būti įvykdytas, taigi turi tapti vykdytinas. Nuosprendis tampa vykdytinas, kai jis formaliai įteikiamas, šiuo atveju – įgaliotajam asmeniui, o dėl to nuosprendis neturi tapti galutinis, taigi turi būti leidžiama pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, kai vykdymo etape atitinkamas asmuo surandamas ir (arba) jam pranešama apie priimtą nuosprendį.

88. Dėl įteikimo, kurį kvalifikavau kaip „formalų“, būdo valstybės narės gali nuspręsti savo nuožiūra, pasirinkdamos, kaip jos mano, tinkamiausią.

89. Pagal Vokietijos proceso sistemą, kaip buvo paaiškinta per posėdį, tais atvejais, kai iš pat pradžių baiminamasi, kad vėliau atitinkamą asmenį gali būti sunku surasti (nagrinėjamu atveju – dėl to, kad jo nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienyje), pasitelkiamas įgaliotasis asmuo, kuris, mano manymu, faktiškai yra oficialus tarpininkas tarp teisminės institucijos ir kaltinamojo. Šio įgaliotojo asmens pasitelkimas reiškia, kad nustatomos atitinkamos pareigos teisminei institucijai (pareiga per jį perduoti įteiktinus dokumentus), įgaliotajam asmeniui (pareiga perduoti gautus dokumentus kaltinamajam) ir kaltinamajam (kuris turi kreiptis į įgaliotąjį asmenį, kad gautų informacijos apie proceso eigą).

90. Būtent veiksmas, kai teismas įgaliotajam asmeniui išsiunčia įteiktiną sprendimą, laikomas procesiniu veiksmu, nuo kurio pradeda eiti terminas, kuriam pasibaigus apkaltinamasis nuosprendis tampa vykdytinas.

91. Ši Vokietijos teisės aktuose nustatyta proceso sistema savaime nėra kritikuotina, jau vien atsižvelgiant į taisyklę, nustatytą SESV 82 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos paskutiniame sakinyje, pagal kurią taisyklėse, priimtose remiantis šio straipsnio 2 dalimi, atsižvelgiama į skirtingas valstybių narių teises tradicijas ir sistemas.

92. Tačiau ši taikoma proceso sistema dar turi atitikti reikalavimą leisti kaltinamajam pasinaudoti teise į gynybą, o tą reikia išnagrinėti siekiant atsakyti į antrąjį klausimą.

2. Vertinimas

93. Antruoju klausimu *Amtsgericht Laufen* Teisingumo Teismo iš esmės prašo nuspręsti, ar Direktyvos 2012/13 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 dalies c punktą ir 6 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai aptariamiosios pagrindinėje byloje, kuriomis nustatyta, kad kaltinamasis baudžiamajame procese, negyvenantis šioje valstybėje, turi paskirti asmenį, įgaliotą priimti įteiktiną dėl kaltinamojo priimtą teismo baudžiamąjį įsakymą ir išsiųsti jį kaltinamajam paprastu paštu, o dviejų savaičių termino prieštaravimui dėl šio įsakymo pateikti eiga prasideda nuo įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui momento.

94. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Amtsgericht Laufen* patikslina, kad asmens, įgalioto priimti įteiktinus dokumentus, paskyrimas, numatytas *StPO* 116, 127a ir 132 straipsniuose, lemia tai, kad skundo dėl baudžiamajame procese priimto nuosprendžio pateikimo terminas pradeda eiti nuo šio nuosprendžio įteikimo įgaliotajam asmeniui momento. Gavęs šį dokumentą įgaliotasis asmuo išsiunčia jį kaltinamajam paprastu paštu be išsiuntimo ir (arba) gavimo patvirtinimo. Taigi, visų pirma skaičiuojant skundo pateikimo terminą, nesvarbu, ar ir kada kaltinamasis faktiškai gavo baudžiamajame procese priimtą nuosprendį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo atžvilgiu pažymi, kad kalbant apie teismo baudžiamąjį įsakymą kaltinamasis pats turi pasirūpinti, kad šis įsakymas jį pasiektų ir taip būtų sudarytos sąlygos pirmą kartą kreiptis į teismą.

95. Pagal Direktyvos 2012/13 1 straipsnį ja ginama „įtariamųjų ar kaltinamųjų teis[ė] į informaciją apie jų teises baudžiamajame procese ir apie jiems pareikštus kaltinimus“.

96. Šie du teisės į informaciją aspektai aptariami dviejuose atskiruose Direktyvos 2012/13 straipsniuose, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti. Šios direktyvos 3 straipsnyje, kaip matyti iš jo pavadinimo, reglamentuojama „teisė į informaciją apie teises“. Šios direktyvos 6 straipsnyje reglamentuojama „teisė į informaciją apie kaltinimus“.

97. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį „valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems nedelsiant būtų pateikta informacija bent apie [toliau a–e punktuose nurodytas] pagal nacionalinę teisę taikomas procesines teises, kad tomis teisėmis būtų galima veiksmingai pasinaudoti“. Tarp minėtų procesinių teisių šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies c punkte nurodyta „teis[ė] būti informuotam apie kaltinimus pagal 6 straipsnį“.

98. Primintina, kad pagal Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 1 dalį „valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems būtų pateikta informacija apie nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jie yra įtariami arba kaltinami. Ta informacija suteikiama nedelsiant ir yra tiek išsami, kiek tai yra būtina užtikrinti teisingą procesą ir veiksmingą naudojimąsi teise į gynybą.“

99. Be to, šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nurodyta: „Valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip iki kaltinimų esmės perdavimo teismui būtų suteikta išsami informacija apie kaltinimą, įskaitant nusikalstamos veikos pobūdį ir teisinį kvalifikavimą bei kaltinamųjų dalyvavimo vykdant tą nusikalstamą veiką pobūdį.“

100. Iš Direktyvos 2012/13 2 straipsnio 1 dalies matyti, kad šios direktyvos taikymo sritis labai plati. Pagal šią nuostatą ši direktyva „taikoma nuo momento, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos praneša asmenims, kad jie įtariami arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, *iki proceso pabaigos*, t. y. iki bus galutinai išspręstas klausimas, ar įtariamasis arba kaltinamasis įvykdė nusikalstamą veiką, įskaitant, jei taikoma, nuteisimą ir sprendimo dėl apeliacinio skundo priėmimą“¹⁶.

101. Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia skaityti kartu su šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalimi. Taigi, kadangi Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai nurodė, jog Direktyva 2012/13 taikytina per visą baudžiamąjį procesą, nuo pirmųjų įtarimų iki nuosprendžio priėmimo, prireikus – tol, kol išnaudojamos teisių gynimo priemonės, laikytina, kad teisė į informaciją apie kaltinimus, įtvirtinta šios direktyvos 6 straipsnio 1 ir 3 dalyse, apima ir kaltinamojo teisę būti informuotam apie dėl jo priimtą apkaltinamąjį nuosprendį iki skundo dėl šio nuosprendžio galimo pateikimo ir dėl tokio skundo pateikimo.

102. Taigi Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas, pagal kurį išsami informacija apie kaltinimą privalo būti suteikta „ne vėliau kaip iki kaltinimų esmės perdavimo teismui“, apima atvejį, kai dėl kaltinamojo priimamas teismo baudžiamasis įsakymas ir dėl šio įsakymo gali būti pateiktas prieštaravimas, vėl lemiantis tai, kad teismui, bet jau vykstant įprastam procesui, turi būti „[perduodama] kaltinimų esmė“.

103. Tokiu atveju teise į informaciją apie kaltinimus siekiama leisti kaltinamajam veiksmingai pasinaudoti savo teise į gynybą, pirmiausia apskūsti dėl jo priimtą nuosprendį.

104. Mano manymu, Vokietijos teisėje nustatytas teismo baudžiamąjo įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui mechanizmas, pagal kurį jis išsiunčia šį įsakymą kaltinamajam paprastu paštu, iš esmės ir su sąlygomis, kurias nurodysiu toliau, neprieštarauja Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 1 ir 3 dalyse įtvirtintai teisei į informaciją apie kaltinimus.

105. Reikia konstatuoti, kad šia direktyva nereglamentuojamas vykstant baudžiamajam procesui priimamų dokumentų įteikimo būdų klausimas.

106. Vis dėlto valstybės narės nustatydamos šiuos įteikimo būdus turi įsitikinti, kad paiso teisių, kurias kaltinamieji turi pagal minėtą direktyvą. Taigi būdas, kurį pasirinko Vokietijos Federacinė Respublika teismo baudžiamiesiems įsakymams, priimtiems dėl asmenų, negyvenančių šioje valstybėje narėje, įteikti, būtų kritikuotinas tik tuo atveju, jei pažeistų teisę į informaciją apie kaltinimus ir apskritai teisę į gynybą, pirmiausia teisę pateikti skundą.

107. Kaip minėta, apkaltinamųjų nuosprendžių įteikimas įgaliotajam asmeniui – tai Vokietijos Federacinės Respublikos pasirinktas būdas tokiems nuosprendžiams įvykdyti, kai baiminamasi, kad po šių nuosprendžių priėmimo atitinkamą asmenį gali būti sunku surasti, pirmiausia tuo atveju, kai jis gyvena užsienyje.

16 — Išskirta mano.

108. Tuo atveju, kai paskiriamas asmuo, įgaliotas priimti įteiktinus dokumentus, šis įgaliotasis asmuo privalo nedelsdamas išsiųsti apkaltinamąjį nuosprendį atitinkamam asmeniui, jei reikia, pridėjęs šio nuosprendžio vertimą į kalbą, kurią tas asmuo moka.

109. Posėdyje Vokietijos vyriausybės buvo paklausta, kas atsitinka, jei kaltinamasis per vėlai gauna teismo baudžiamąjį įsakymą ir nebegali pateikti prieštaravimo dėl šio įsakymo per dviejų savaičių terminą, kurio eiga prasideda nuo šio įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui momento. Tokiu atveju teismo baudžiamasis įsakymas gali būti pradėtas vykdyti, prireikus naudojantis tarpusavio pagalba baudžiamosiose bylose. Todėl labai svarbu žinoti, ar teismo baudžiamojo įsakymo vykdymo etape suinteresuotasis asmuo gali pateikti prieštaravimą dėl šio įsakymo.

110. Vokietijos vyriausybė į šį klausimą atsakė teigiamai. Ji patikslino, kad pagal Vokietijos teisę¹⁷ tuo atveju, jei kaltinamasis per dvi savaites negalėjo pateikti prieštaravimo, jis gali prašyti, kad nuo tada, kai sužinojo apie dėl jo priimtą teismo baudžiamąjį įsakymą, būtų atkurta ankstesnė padėtis, pirmiausia šio įsakymo vykdymo etape. Taigi tokiu atveju kaltinamasis gali prašyti, kad būtų ištaisyta padėtis ir atsižvelgta į jo teisę į gynybą.

111. Šie paaiškinimai patvirtina, kad pagal Vokietijos teisę teismo baudžiamasis įsakymas gali tapti vykdytinas, net jei neįgauna galutinio pobūdžio. Taigi šio įsakymo vykdymo etape kaltinamasis turi galėti pateikti prieštaravimą dėl šio įsakymo, jei anksčiau nebuvo informuotas apie jo priėmimą.

112. Vis dėlto patikslintina, jog tam, kad Vokietijos teisėje nustatytą mechanizmą, pagal kurį paskiriamas asmuo, įgaliotas priimti įteiktiną teismo baudžiamąjį įsakymą ir paprastu paštu išsiųsti šį įsakymą kaltinamajam, būtų galima laikyti visiškai atitinkančiu teisę į informaciją apie kaltinimus, kuria, be kita ko, siekiama leisti asmeniui, dėl kurio priimtas apkaltinamasis nuosprendis, pateikti skundą dėl šio nuosprendžio, taikant šį mechanizmą negali sutrumpėti nesutrumpinamas dviejų savaičių terminas, per kurį šis asmuo gali pateikti prieštaravimą dėl minėto įsakymo.

113. Šiuo atžvilgiu galimi du atvejai.

114. Pirmuoju atveju asmuo, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas, gauna jį per dviejų savaičių terminą nuo šio įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui momento. Tokiu atveju įstatyme nustatytas terminas, per kurį kaltinamasis gali apskųsti minėtą įsakymą, negali sutrumpėti tiek dienų, kiek jų praeina nuo šio įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui, gyvenančiam teismo veiklos teritorijoje, dienos iki tos dienos, kai suinteresuotasis asmuo gauna laišką su apkaltinamuoju nuosprendžiu. Antraip taikant mechanizmą, pagal kurį dokumentas įteikiamas įgaliotajam asmeniui, o šis paprastu paštu išsiunčia jį kaltinamajam, sutrumpėtų įstatyme nustatytas terminas, per kurį kaltinamasis gali pateikti prieštaravimą dėl teismo baudžiamojo įsakymo, kuris dėl jo priimtas, taigi pagal šį mechanizmą kaltinamajam gali nelikti pakankamai laiko pasiruošti gynybai. Jei taikant šį mechanizmą kaltinamasis negalėtų pasinaudoti visu įstatyme nustatytu terminu prieštaravimui dėl teismo baudžiamojo įsakymo pateikti, būtų pažeista kaltinamojo teisė į gynybą, kuri pagal Chartijos 48 straipsnio 2 dalį turi būti užtikrinta kiekvienam, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą.

115. Taigi tai, kad asmuo gauna teismo baudžiamąjį įsakymą per dviejų savaičių terminą, kurio eiga prasideda nuo šio įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui momento, neturi sutrukdyti jam pasinaudoti visu įstatyme nustatytu terminu, per kurį jis gali pateikti prieštaravimą dėl minėto įsakymo, kitaip būtų pakenkta teisės į informaciją apie kaltinimus tikslui.

17 — Atrodo, kad Vokietijos vyriausybė remiasi *StPO* 44 straipsniu, kuriame numatytas termino atnaujinimas, kai asmuo negalėjo pateikti prieštaravimo per nustatytą terminą, jei taip atsitiko ne dėl jo kaltės.

116. Antruoju atveju asmuo, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas, gauna šį įsakymą arba pranešimą apie jį galbūt vykdymo etape, praėjus dviejų savaitių terminui nuo šio įsakymo įteikimo įgaliotajam asmeniui momento. Tokiu atveju šis asmuo taip pat turi galėti, nuo tos dienos, kai sužino apie minėtą įsakymą, pasinaudoti visu įstatyme nustatytu dviejų savaitių terminu prieštaravimui dėl šio įsakymo pateikti.

117. Taigi, nors valstybė narė esant tokioms aplinkybėms, kaip susiklosčiusios pagrindinėje byloje, gali nustatyti baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų įteikimo įgaliotajam asmeniui sistemą ir terminą, kurio eiga prasideda nuo šio įteikimo dienos ir kuriam praėjus šie sprendimai tampa vykdytini, taikant tokią sistemą iš kaltinamųjų negali būti atimta galimybė pateikti skundą per šios valstybės teisės aktuose nustatytą terminą, kurio eiga prasideda nuo to momento, kai jie sužino apie šiuos sprendimus.

118. Atsižvelgiant į šiuos patikslinimus darytina išvada, kad Direktyvos 2012/13 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 dalies c punktą ir 6 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal juos nedraudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai aptariamąsios pagrindinėje byloje, kuriomis nustatyta, kad kaltinamasis baudžiamajame procese, negyvenantis šioje valstybėje, turi paskirti asmenį, įgaliotą priimti įteiktiną dėl kaltinamojo priimtą teismo baudžiamąjį įsakymą ir išsiųsti jį kaltinamajam paprastu paštu, su sąlyga, kad šis proceso mechanizmas netrukdo kaltinamajam pasinaudoti šios valstybės teisės aktuose nustatytu dviejų savaitių terminu prieštaravimui dėl šio teismo baudžiamąjo įsakymo pateikti, kurio eiga prasideda nuo to momento, kai kaltinamasis bet kuriuo būdu sužino apie minėtą įsakymą.

IV – Išvada

119. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Amtsgericht Laufen* pateiktus klausimus atsakyti taip:

1. 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 ir 8 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas nedraudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai aptariamąsios pagrindinėje byloje, kuriomis nustatyta, kad tam tikra kalba šios valstybės narės teismuose vartojama kaip proceso kalba. Tačiau minėtos normos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas asmuo, dėl kurio priimtas nuosprendis ir kuris nemoka proceso kalbos, gali pateikti skundą dėl šio nuosprendžio kalba, kurią moka, o kompetentingas teismas privalo, paisydamas teisės į vertimo žodžiu paslaugas, kurią pagal šios direktyvos 2 straipsnį turi kaltinamasis, taikyti priemones, kuriomis užtikrinamas šio skundo vertimas į proceso kalbą.
2. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 dalies c punktą ir 6 straipsnio 1 ir 3 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal juos nedraudžiamos valstybės narės teisės normos, kaip antai aptariamąsios pagrindinėje byloje, kuriomis nustatyta, kad kaltinamasis baudžiamajame procese, negyvenantis šioje valstybėje, turi paskirti asmenį, įgaliotą priimti įteiktiną dėl kaltinamojo priimtą teismo baudžiamąjį įsakymą ir išsiųsti jį kaltinamajam paprastu paštu, su sąlyga, kad šis proceso mechanizmas netrukdo kaltinamajam pasinaudoti šios valstybės teisės aktuose nustatytu dviejų savaitių terminu prieštaravimui dėl šio teismo baudžiamąjo įsakymo pateikti, kurio eiga prasideda nuo to momento, kai kaltinamasis bet kuriuo būdu sužino apie minėtą įsakymą.